

Renmarkskommittén
N 2021:02

PM 8 – Anteckningar från möten med Sametingets partier

Innehåll

Jakt- och fiskesamerna	2
Landspartiet Svenska Samer	9
Skogssamerna – Vuovdega	15
Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet	19
Guovssonásti	23
Samerna – Sámit	26
Min Geaidnu-Mijá Gäjno-Mijjan Geäjdnuo-Mijjen Geajnoe	29

Jakt- och fiskesamerna

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagarna från Jakt- och fiskesamerna framförde bland annat följande.

Om Jakt- och fiskesamerna

Jakt- och fiskesamerna startades med avsikten att få insyn i Sametinget. Numera är man största parti. Man har också i flera omgångar varit med och styrt Sametinget. Efter årets val sitter partiet i Sametingets styrelse tillsammans med Landspartiet Svenska Samer och Vuovdega.

En grundläggande utgångspunkt för partiet är att rättigheter som har upparbetats av samer genom urminnes hävd tillkommer det samiska folket och inte kan begränsas till samebyarna i deras nuvarande konstruktion. Att alla samer tillerkänns rätt till jakt och fiske på sina hemområden är centralt.

Både renskötande samer och samer som inte bedriver renskötsel finns bland partiets medlemmar, även om merparten av medlemmarna återfinns utanför samebyarna.

Om tillgången till markerna och jakten och fisket i den samiska kulturen

Jakten och fisket är en bärande del i hela den samiska kulturen. Jakten och fisket är alltså inte knutet endast till renskötseln, utan jaktsamer och fiskesamer har funnits i alla tider. Det kan man se t.ex. genom förekomsten av samiska namn som Klomma – Björnjägare – ett familjenamn som återfinns bland Jakt- och fiskesamernas grundare. Fler sådana exempel finns.

Jakt- och fiskekulturen har alltså överförts mellan generationerna och upprätthålls fortfarande. Många berörda familjer har bebott och nyttjat samma marker i århundraden. Det finns namn för varenda liten fläck och en historia kring varje liten markbit. Markerna är för samerna att jämföra med andras vardagsrum. Skulle någon gå in och förstöra en vas i ditt vardagsrum skulle du reagera starkt. Motsvarande känslor finns hos den som nekas rätt att jaga på marker där hon och hennes förfäder har funnits så långt historien ens mäter. Eller hos den som inte kan ta skotern till den stuga han använder vid utövandet av sin jakt- eller fiskekultur, samtidigt som en samebymedlem med bosättning i Stockholm kan röra sig som denne vill. Eller för den delen hos den som nekas rätt att ens delta i samverkan med exploitörer, på den grunden att hon saknar medlemskap i en sameby. Det går på djupet.

Under 60- och början av 70-talet ifrågasattes inte jakt- och fiskesamernas jakt- och fiskeutövning i någon större utsträckning – vare sig av samebyarna eller av myndigheterna. Ett tydligt systemskifte kom dock i samband med 1971 års rennäringslag.

Även därefter har, i takt med att samhället blivit mer och mer individualistiskt, jakt- och fiskesamernas möjligheter att jaga och fiska gradvis försämrats. T.ex. medgav länsstyrelserna tidigare, på rekommendation av samebyarna, närmast regelmässigt jakt och fiske för lokalt bosatta samer utan samebymedlemskap. Numera säger dock samebyarna ofta nej, vilket länsstyrelserna rättar sig efter. När dagens samiska ungdomar vill jaga på sina släktmarker nekade de alltså återkommande att göra det. Innebörden är att de nekade rätten till sin kultur, vilket i längden kan innebära att kulturen går förlorad. Det förekommer också att samer blir fråntagna fiskeutrustning, trots att staten säljer fiskekort för de aktuella vattnen.

Ett problem i sammanhanget är också ordningen att länsstyrelsen beslutar om upplåtelse av rätt till jakt eller fiske efter att ha inhämtat samebyns synpunkter. Beslutet får då överklagas endast av samebyn. Samer som inte företräds av samebyn saknar alltså rätt att överklaga beslutet, även om det går dem emot och beslutet är till deras nackdel.

Rätten till markerna tillkommer det samiska folket. Närmare bestämt bärs rätten till markerna av individerna. Detta synsätt skiljer sig från samebyarnas uppfattning om att renen bär rättigheterna. Samebyarnas synsätt stänger in renskötande samer i renskötseln, eftersom ett lämnande av renen innebär att släppa sin och sina förfäders kultur. Att det är individen som bär rättigheten är ett grundläggande ingångsvärde för Jakt- och fiskesamerna.

Begränsningarna i jakt- och fiskerättigheterna får stora konsekvenser för den samiska kulturen. Utan tillgången till markerna kan den traditionella kunskapen och kulturen kring jakten och fisket inte upprätthållas. Att på samiskt vis göra skohö, tända eld, bruka kåtor och berätta historien om markerna är något som inte kan överföras på annat vis än genom kunskapsöverföring från generation till generation. Om inget görs står bärande delar av samisk kultur inför en trängande risk att gå förlorad. Det skulle innebära en oläskbar förlust för ett urfolk som redan har tvingats avstå traditioner och kultur som en direkt följd av statlig assimileringspolitik.

FN:s rasdiskrimineringskommitté har återkommande kritiserat Sverige för att olika samer inte behandlas lika inför lagen.

Om Girjasdomen

I Girjasdomen hänvisas till samiska släktnamn vars ättlingar fortfarande bor kvar på samma marker. Dessa släkter har obrutet så långt de skriftliga källorna sträcker sig, i vart fall sedan tidigt 1700-tal, vidmakthållit den samiska jakt- och fiskekulturen i området. Dessa ättlingar nekas i dag medlemskap i samebyn. Det staten har gjort är att konfiskera dessa samers rätt genom att överföra den på samebyarna och därigenom blockera ättlingarna från att nyttja den urminneshävd som deras förfäder har upparbetat.

Om renmärken och medlemskap i samebyar

Redan med 1928 års lag förde staten in en kil mellan renskötande samer och andra samer. Lagens innebörd var i princip att ska man vara lapp så ska man också ha renar. Genom detta förnekades stora delar av den samiska kulturen.

Detta synsätt följde med till 1971 års rennäringslag. Regleringen kring samebyar i denna lag har medfört stora problem för de samer som upprätthåller och utövar sin kultur utanför samebyarna. Ett sådant exempel är att en samisk slöjdare som saknar medlemskap i sameby måste ha tillstånd och erlägga avgift för att kunna ta material till sin sameslöjd, ex. trä och vrilar till knivar och kåsor. Den sameslöjdare som är medlem i sameby kan däremot fritt och utan avgift ta slöjdmaterial.

Samebyarnas ordning för antagande av medlemmar följer inga stadgar och ingen särskild ordning. Det saknas också utrymme att överklaga t.ex. beslut om nekat medlemskap, vilket är en stor brist.

Utöver att blockera många samers rättigheter genom urminnes hävd får lagen konsekvenser för egendomsskydd och arvsrätt. Det finns många exempel på när renmärken med tillhörande renhjordar skulle ha gått vidare i familjen genom arv men samebyn satt stopp. Därigenom har renmärken med långa familjetraditioner förlorats. Detta måste rimligen strida mot grundläggande rättsprinciper.

Även när renmärken finns kvar har tillgång till samebyns gemensamma marker nekats. I det hänseendet finns samer som enligt lagens bokstav är

samebymedlemmar – med registrerade renmärken och renar som betar som betar på byområdet – men som ändå inte accepteras av samebyn. Dessa samers renar tas inte med i den renlängd som samebyn redovisar till länsstyrelsen, vilket bl.a. får som konsekvens att rovdjursersättning inte utgår. Rättighetsutövningen osynliggörs också i statistiken. Detta vet myndigheterna om, men de väljer att inte agera – varken mot samebyn eller mot den renskötare som står utanför samebyn.

Att myndigheterna är osäkra på om rennärlingslagens uppdelning mellan samebymedlemmar och andra samer kan upprätthållas visas också genom att förundersökningar mot renskötande samer som utan medlemskap i samebyar jagat läggs ner. Man kan helt enkelt inte bevisa att dessa samer saknar rätt till jakt på markerna. Intressant är också att de älgar som fålls inte tas vare sig från samebyns kvot eller från de lokala jaktlagens kvoter. I stället registreras de fällda älgarna som naturligt bortfall, dvs. den kategori till vilken åldersdöda och rovdjursrivna älgar hör. Hur länsstyrelserna förhåller sig skiljer sig dock åt. Detsamma gäller, som angetts, det förhållandet att renar hålls utanför samebyar. Dessa renar syns överhuvudtaget inte i statistiken.

Ska samebyarna anses som bärare av rättigheter behöver de öppnas upp för samer som i dagsläget står utanför samebyarna. En grundläggande fråga handlar om vad det innebär att vara samebymedlem. I dagsläget talas om deltagande i renskötseln, men högst tio procent av samebyarnas medlemmar har rennärlingen som huvudsaklig sysselsättning. I övrigt finns ett stort antal samebymedlemmar med endast symboliska renmärken. Det finns alltså ett utrymme för att godta medlemmar utan krav på att man arbetar med renar.

När det handlar om själva renskötseln stänger den nuvarande ordningen också in människor i rennärlingen. Äldre samebymedlemmar sitter på stora renhjordar för att inte riskera att förlora t.ex. rätten till jakt och fiske. Yngre familjemedlemmar tvingas in i renskötseln för att rättigheter inte ska gå förlorade inom familjen. Det måste vara ett tungt ansvar att bära.

Med en ordning utan förtursrätt inom familjen när någon av ett eller annat skäl väljer att sluta med renskötseln skulle möjligheterna för nya samer att komma in inom renskötseln förbättras avsevärt. I synnerhet om den som slutar med renskötseln inte skulle behöva riskera att förlora sin jakt- och fiskerätt. Det behöver finnas sådana möjligheter.

Även med ökat utrymme för medlemskap i samebyarna kommer det krävas vissa grundläggande förutsättningar för medlemskap. Sametingets röstlängd är inte tillräcklig i detta hänseende. Ett sådant krav skulle i stället kunna vara dokumentation av den historiska anknytningen till aktuell samebys område. Liksom i dag bör man också endast kunna vara medlem i en sameby. Samebyarna bör inte heller kunna utesluta en antagen medlem.

Om Sametinget

Sametinget är samernas folkvalda organ – det är vad man har. Sametinget måste också ges större ansvar, särskilt när det gäller förvaltningen av jakt och fiske. En viktig fråga för Jakt- och fiskesamerna handlar just om att Sametinget i förlängningen bör vara ansvarig förvaltningsmyndighet för frågor om jakt och fiske. Det innefattar t.ex. frågor om hur samebyarna ska organiseras och medlemshanteringen ska fungera, inklusive en klagorätt till Sametinget vid nekat medlemskap.

Slutligen några ord om bakgrunden till dagens situation

Man ska vara medveten om att dagens situation inte har uppstått ur ett vacuum. Tre huvudsakliga skeenden kan sägas ha varit centrala för utvecklingen.

1. Nationalstaternas agerande
2. Svenska Statens renskötsellagstiftningar
3. Svenska statens konfiskering av mark och vatten

När det gäller den första delen – nationalstatens agerande – har de ryska gränsstängningarna under 1850-talet varit av stor betydelse. Samer i Sápmis norska sektor hade vid tiden för gränsstängningen sitt vinterbete i nuvarande Finland, som då kontrollerades av Ryssland. Sedan Norge vägrat tillmötesgå Rysslands krav på att samer i Sápmis finska sektor skulle ges tillgång till fjordfiske på norskt territorium stängdes gränsen. Samer i den norska sektorn nekades därmed tillgång till sina traditionella vinterbetesmarker.

Konsekvensen blev att man flyttade söderut, till den nordsvenska sektorn och närmare bestämt Karesuandosamernas betesområden. Detta resulterade i en överetablering av renar, vilket i sin tur tvingade Karesuandosamer att bli bofasta efter att ha fått sina renar slaktade av svenska staten. En annan

konsekvens blev den svenska statens omdebatterade förflyttningar av samiska renägarfamiljer, vilket har skapat problem på många platser i Sápmis svenska sektor, b.la. den kända Vapstens konflikten.

Detta följdes upp med den andra delen – rennäringslagstiftningen – som hindrade och fortfarande hindrar Karesuandosamer från att nyttja sin på urminnes hävd grundade samiska rättighet. Genom denna har samer utestängts från renskötsel. Försöken att leva sina liv som de alltid har gjort har också kriminaliserats.

I rennäringslagen kan man läsa att renskötselrätten tillhör det samiska folket och rätten vilar på urminnes hävd. Svenska statens lagstiftning om att renskötselrätten bara får utövas av den som är medlem i en sameby blockerar dock effektivt detta.

Där det gäller den tredje delen – svenska statens konfiskering av mark och vatten – så har FN:s rasdiskrimineringskommitté CERD, som angetts, återkommande kritiserat Sverige för att samer är olika inför lagen och begärt av Sverige en relevant lagstiftning för alla samer införs. Utöver att samer genom lagstiftningen aktivt hindras från att nyttja sin hävdvunna rätt så hindrar den också arvs och egendomsrätten för människor som fått sina renmärken förverkade och som hindrats från att ärva sina mödrar och fäder, t.ex. när det gäller kåtor och stugor.

Ättlingar till samer som dokumenterat har funnits i området sedan urminnes tid riskerar i dagsläget 20 000 kr i böter om de avviker från skoterleden. Att uppföra en byggnad är inte att tänka på. Dessa marker var familjens Lappskatteländ och 1943 upptäcker Lantmäteristyrelsen att Suonttavaara, (samt Rounala, Lainiovuoma) Lappskatteländ Nr. 1, krono under enskild disposition, fortfarande är inregistrerad i lagfarts och jordregisterboken. Överlantmätaren beordrar att Suonttavaara lappskatteländ Nr.1 skall göras obefintlig (?) och utesluta den ur jordregisterrum (Lika med Rounala & Lainiovuoma) utan att informera ägarna. Suonttavaara lappskatteländs gränser är befästade med rå och rör. Rågängen blev upphuggen och rösd på nytt efter en gränstvist mellan Rounala och Suonttavaara by 1731. I Konungarikets Sveriges grundlag från 1734, där det står bl. a. i Jordabalken 13 kap. §1: Ingen må bolstada rå upptaga eller nedsätta utan Häradshövdingen med några av nämnden, då alla jordägare tillkallade och därom ense äro (Och protokoll därom blir skrivet).

Med andra ord, det finns inga lagliga kronoöverloppsmarker inom skattelandets gränser. Lappska skattelands grundlagsskyddade rå och rör förblev dock kvar på marken och är där än i dag. Som Avvittringslandmätaren riktigt konstaterar att: "Har inte undergått avvittringsåtgärd" då sådana områden som sedan gammalt har blivit befäst med gräns (rå och rör) skall ej avvittras på nytt utan de gamla lagliga gränserna skall gälla enligt avvittringsdirektiven. Även fiskerätter har konfiskerats av staten, vilket blivit upplyst om från kyrkans predikstolar.

I en statlig utredning (SOU 1952:13) konstateras att kronans övertagande av fiske och vattenrättigheter knappast kan betraktas som laga fång. Högsta domstolen har vidare i domar från den 29 maj 1951 fastslagit att svenska staten inte äger regalrätten till fiskena i Torneälvens vattensystem. Högsta domstolen har i dessa domar konstaterat att besittningstagandet icke vore att hänföra till laga fång, varför kronans anspråk på fiskena ogillades.

Deltagarna från Jakt- och Fiskesamerna har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.

Landspartiet Svenska Samer

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagarna från Landspartiet Svenska Samer framförde bland annat följande.

Om Landspartiet Svenska Samer

Landspartiet Svenska Samer bildades ur Landsförbundet Svenska Samer när Sametinget inte längre medgav organisationer som medlemmar. Partiet och förbundet är numera självständiga gentemot varandra, även om partiet är medlem i förbundet.

Partiet har sin grund i den samiska rättighetskampen. Grundläggande för partiet är alla samers lika rättigheter och respekt för de samiska rättigheter som har upparbetats genom urminnes hävd. Partiets vision har hela tiden varit att få dessa rättigheter erkända.

Partiet representerar många väljare som lever i traditionellt samiska områden men som av olika skäl står utanför samebyarna eller är marginaliserade på andra sätt, inom partiet finns t.ex. även renägande kvinnor. Många har därigenom gemensamma erfarenheter av att som marginaliserad grupp behöva kämpa hårt för sin ställning i såväl det samiska samhället som i det svenska majoritetssamhället.

Efter årets val sitter partiet i Sametingets styrelse tillsammans med Jakt- och fiskesamerna och Vuovdega.

Om kommitténs sammansättning

En stor brist i kommitténs sammansättning är att Landsförbundet Svenska Samer inte finns representerade. På samma sätt som SSR är samebyarnas intresseorganisation är landsförbundet intresseorganisation för samer utanför samebyarna. Utan landsförbundet i sakkunniggruppen är representationen vare sig likvärdig, fullständig eller inkluderande.

Det är vidare av stor vikt att folkrättskompetens säkerställs i kommittén. De svenska förhållandena har mycket stora likheter med behandlingen av koloniserade urfolk i andra delar av världen. I grunden handlar det om mänskliga rättigheter som de kommer till uttryck inom folkrätten. En aktör som skulle kunna tillföra expertgruppen kompetens är Civil Rights Defenders.

En annan oro kring kommitténs sammansättning handlar om överrepresentationen av ickesamiska markintressenter i kommitténs expertgrupp. Den riskerar att medföra slagsida i kommittén.

Om kommitténs uppdrag

Ett grundläggande förhållande som kommittén kommer att behöva ta med sig under hela sitt arbete är insikten om att den samiska befolkningen och den samiska kulturen inte är homogen. Det är i stället den svenska staten som har skapat en schabloniserad bild av vad det innebär att vara same. I denna bild passar varken skogssamer, sydsamer eller samer som inte verkar inom renskötseln in.

Linjerna för den lagstiftning som dagens samer har att leva med drogs upp under rastänkandets tid. Inom alla andra områden har lagstiftningen moderniserats, men den samiska befolkningen tvingas fortsatt leva under en samepolitik på rasbiologisk grund. Det skulle vara mycket märkligt om 1971 års lag lades till grund även för den här kommitténs arbete. Utkomsten av denna utredning kommer på ett direkt sätt att påverka livet för dagens och morgondagens samer under lång tid framöver. Det kräver politiskt ansvarstagande.

En annan grundläggande insikt rör hur saker och ting hänger ihop. Det går inte att separera frågor som språk, tillgång till markerna, tillsättandet av en Sanningskommission och hälsa från varandra. Tvärtom är det den samlade effekten av det tryck som den samiska befolkningen lever under orsaken till att så många har gått under i kampen. Den omfattande psykiska ohälsa som finns inom den samiska befolkningen visar tydligt på de konsekvenser som det samiska folket tvingas leva med. Mycket av ohälsan är dessutom fortfarande osynliggjord. För partiet är sanningskommissionsfrågan oerhört viktig i denna del, och man har också arbetat mycket med denna fråga.

Ett vanligt återkommande missförstånd är att alla samer som står utanför samebyarna bor i Stockholm. Det stämmer inte utan en stor andel bland de samer som inte ingår i samebyarna bor och verkar på traditionella marker. Landspartiet Svenska Samer kan vittna om den verklighet som dessa samer har.

Om markrättigheter

En fråga som länge har hängt över det samiska folket handlar om rätten till mark nedanför odlingsgränsen. Den skilda synen på markrättigheter är också skälet till att Sverige ännu inte har ratificerat ILO-konvention nr 169.

Om situationen för sameer utanför samebyarna

I dagsläget är det samebyarna och deras intresseorganisation SSR som sitter på makten inom det samiska samhället. De har också ekonomiska intressen i att maktfördelningen behålls oförändrad. Att t.ex. jakten och fisket skulle vara knutet till renskötseln och innehavet av renar är dock något som har hittats på i Stockholms maktkorridorer under den raspolitiska eran. Det är ingenting som kommer från samiskt håll.

Förutsättningarna för sameer utanför samebyarna att utöva sin kultur skiljer sig åt och beror bl.a. på hur länsstyrelserna agerar i respektive län.

I Västerbotten uttrycker t.ex. många att det är svårt att vara same. Det har att göra med att Västerbotten koloniserades långt efter Norrbotten, där naturresurser tidigt togs i anspråk med gruvbrytning, järnvägar m.m som följd. Tärnabyområdet är ett av de sist koloniserade områden och där gick staten fram betydligt hårdare med sin politik om att lapp ska vara lapp och att rennäringen skulle rationaliseras och koncentreras till ett mindre antal renägare med större hjordar. Som ett led i detta tog länsstyrelsen också ställning i konflikter mellan tvångsförflyttade fjällsameer och de sydsameer som redan befolkade området. I Vapsten gick man allra längst i försöken att rensa bort alla sydsameer. Kombinationsbruket som var en traditionell del i den sydsamiska kulturen bannlystes och osynliggjordes.

Länsstyrelsen i Västerbotten har också varit hårdare med sina gränsdragningar i fråga om jakt och fiske. Till exempel följer man regelmässigt samebyarnas rekommendationer när andra sameer söker jakträtt. Vittnesmål i Sametingets rapport¹ om förberedelser för en sanningskommission visar tydligt att Länsstyrelsen i Västerbotten måste granskas.

Även dubbelregistreringen började i Västerbotten. Där fördelades älgjakten genom sämjedelning innan de tvångsförflyttade samerna anlände, en

¹ <https://www.sametinget.se/157488>

sämjedelning som de tvångsförflyttade saknade del i. Konflikter uppkom då i förhållande till de sydsamer som redan fanns i området och som av tradition hade jagat älg. Länsstyrelsen ansåg sig då behöva ta till kraftgrepp och införde dubbelregistrering. Till följd av att markdragningarna skiljer sig mellan länen uppkommer inte samma problem på grund av dubbelregistreringen i Norrbotten som i Västerbotten.

Om samebyarnas konstruktion

Samebyn av i dag är ingen demokratisk konstruktion. Hade lagstiftningen sett annorlunda ut hade vi förmodligen sett betydligt fler samebyar med höga medlemsantal. Landspartiet Svenska Samer är beredda att sätta sig ned och finna lösningar för organiseringen. För partiet är det dock inte aktuellt att fortsätta med dagens situation som är ohållbar. Samiska barn ska inte tvingas till fortsatt kamp för att leva kvar i sina marker. Partiets medlemmar vill se en annan framtid för sina barn än att de ska tvingas bli politiker.

Om delbetänkandet

Landspartiet Svenska Samers inställning har hela tiden vara att utredningen borde hanteras i ett sammanhang. Samebyarnas upplåtelse av jakt och fiske borde alltså inte ha brutits ut. Att man gör på detta sätt innebär återigen att samerna utanför samebyarna kommer i sista hand. Det riskerar att slå in ytterligare kilar mellan det samiska folket.

I sak har Landspartiet Svenska Samers svårt att se att man rakt av skulle kunna föra över förvaltningen av upplåtelser till byarna. Staten vill ju gärna schablonisera men något som funkar i Norrbotten kanske inte funkar i Jämtland. En sådan överföring skulle dessutom göra en redan ohållbar situation än mer ohållbar. Att överföra förvaltningen till samebyarna rakt av skulle t.ex. inte fungera i Västerbottens län. Partiet vill gärna se en lokal förvaltning men då måste även samer som har rötter i ett område kunna ingå i samebyn. Sametinget bör även kunna överta flera övergripande förvaltningsuppdrag från länsstyrelserna och andra svenska myndigheter.

Förmodligen är det till lokala förvaltningsmodeller som man behöver utveckla. Man har försökt hitta sådana lösningar via Sametinget, men hittills har dessa inte landat i något.

Viltstammen och fiskebestånden är en ändlig resurs. Behöver en fördelning göras av jakt- och fiskerättigheter bör samer prioriteras, följt av

lokalbefolkningen. Först därefter bör t.ex. upplåtelser för turism kunna komma i fråga.

Girjasdomen innebär att det allmänna har gett samebyarna en ännu starkare position. När samer utanför samebyarna inte har någon väg in, aldrig får sitta med vid bordet, är det en allvarlig diskriminering. Det finns något djupt orättfärdigt och diskriminerande i att tvingas betala intrångsersättning på egna marker, där ens egna förfäder har levt och verkat som en del i samisk kultur i generationer

Det är dock viktigt att komma ihåg att Girjasdomen innebär att samebyn har upplåtelserätt. Den innehåller dock inga ställningstaganden om var samebyn har rätt eller vem som har rätt till samebyn.

Om arbetet framåt

Dagens problem handlar egentligen om det förhållandet att den svenska staten genomgående helt har förbisett en väsentlig pelare i den samiska kulturen – den samiska arvsrätten. Hade samer tillerkänts samma arvsrätt som svenskar hade konfliktområdena varit betydligt mer begränsade i dag. Genom en tydlig arvsrätt hade markrättigheter och nyttjanderätter varit självreglerande. Samisk markanvändning har emellertid systematiskt nedvärderats i förhållande till sin svenska motsvarighet, detta trots att svenska samer genom hela sina liv har kunnat följa sina förfäder bakåt och vetat exakt var de har varit.

I grunden handlar vägen tillbaka om att upparbetade rättigheter ska komma till uttryck i en ny lagstiftning som bygger på en bordsrätt från urminnes tid. Det kan handla om att erkänna lappskatteländ som fastigheter med äganderätt och tillmäta rösen som än i dag finns kvar i den svenska fjällvärlden betydelse.

När det gäller utredningsuppdraget om en eventuell förlikningsmekanism är det något som partiet ser mycket positivt på.

Landspartiet Svenska Samer ser gärna att kommittéordföranden har fler möten med sametingspartierna. Landspartiet påminner även om att Sametingets plenum antagit en resursfördelningsmodell som utredningen kan ha intresse av. Partiet påtalar slutligen att de internationella

urfolksrättigheterna och de mänskliga rättigheterna omfattar hela det samiska folket och enskilda samer och gäller även i Sverige.

Deltagarna från Landspartiet Svenska Samer har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.

Skogssamerna – Vuovdega

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagarna från Skogssamerna – Vuovdega framförde bland annat följande.

Om Skogssamerna – Vuovdega

Skogssamerna – Vuovdega bildades inför det första Sametingsvalet 1993.

Partiets identitet och kärna är de samer som bor eller som har sina rötter inom skogssamiskt område. I dessa områden ställer det omgivande samhället särskilt stora anspråk på mark och naturresurser, vilket gör skogssamisk renskötsel särskilt utsatt.

Efter årets val sitter partiet i Sametingets styrelse tillsammans med Jakt- och fiskesamerna och Landspartiet Svenska Samer.

Om skogssamisk renskötsel

Skillnaden mellan skog och fjäll är stor när det gäller renskötseln. Trots det är det nästan alltid fjällsamisk renskötsel som står i fokus när renskötseln diskuteras. Det gör att de särskilda behov som finns i den skogssamiska renskötseln konsekvent osynliggörs.

I snart hundra år har den skogssamiska renskötseln varit djupt diskriminerad i lagstiftningen. Genom framhållandet av extensiv renskötsel med stora hjordar över stora områden har den fjällsamiska renskötseln betraktats som mer rationell och som sådan renskötsel som ska premieras av det allmänna. Ett sådant synsätt återspeglas än i dag i myndigheternas beslut och har drabbat skogssamebyarna hårt.

Om intrång

När det gäller lappmarksgränsen så tillkom den i mitten av 1700-talet som ett skydd för det samiska nyttjandet av lappmarkerna. Den har dock fått omvänd betydelse och alltmer kommit att betraktas som en gräns för begränsning av renskötseln. En direkt följd är att skogssamebyarna förväntas tåla alla typer av intrång på mark nedanför lappmarksgränsen. Och i det hänseendet är saken enkel – vill man få bort skogssamerna och den skogssamiska kulturen så tar man bort skogen.

I detta sammanhang ska några förhållanden av direkt och närmast akut betydelse lyftas.

Statliga Sveaskog avverkar i dagsläget stora arealer skog. Därutöver säljer bolaget mark. På den mark som finns kvar i bolagets ägo arrenderas jakt ut, vilket stör renarna. Eftersom mark har avverkats eller sålts för avverkning finns inte heller några andra marker att flytta renarna till under jakten.

När fjällnära skog tas i anspråk av det allmänna ska ersättningsmark erbjudas. Denna ersättningsmark ligger närmast regelmässigt på marker inom skogssamebyarnas renbetesmarker. Därigenom överförs mark under statens omedelbara disposition till privata markägare, vilket också det innebär en betydande rättighetsförskjutning för samebyarna.

Inget av detta är något som skogssamebyarna har möjlighet att påverka.

Om gränsdragningar

Vid förhandlingarna om en nordisk renbeteskonvention har de berörda staterna återkommande framhållit att renen inte känner av några gränser. Medan fjällrenarna (med rätta) alltså betraktas som gränsblinda förväntas dock skogsrenen ha närmast millimeterkänedom och vilka gränser som inte får överträdas.

Som exempel har gränser för skogssamebyarnas renbetesmarker dragits med kilar mitt i renbetesområdet. Detta beror visserligen på avvitringen, men det är bara att konstatera att renen har väldigt liten förståelse för varför man plötsligt ska avvika tvärt norrut för att efter några mil vända sydöst, endast i syfte att undvika en sådan kil.

En annan gränsdragningsfråga handlar om det sämre skydd som ges på vinterbetesmarkerna. Det innefattar t.ex. att ingen rovdjursersättning utges för renar som har fällts på vinterbetesmarkerna, trots att de dokumenterat hör till en viss skogssameby. Man kan också i principiellt hänseende ifrågasätta varför skogssamebyarna ska ha sämre rätt till vissa marker från den 1 oktober när dessa marker har varit under samiskt nyttjande sedan bronsåldern.

Det skulle vara önskvärt att få in denna typ av gränsdragningsfrågor i kommitténs direktiv. En utredning av dessa behövs.

Om djurskydd

Dagens rennäringslagstiftning och statens behandling av de skogssamiska renbetesmarkerna är svåra att förena med djurskyddslagstiftningen.

När skog avverkas i stor omfattning försvinner också renens möjligheter att söka skugga som skydd mot solen. Det blir direkt plågsamt för renen.

Avverkningarna gör också att tillgången till hänglav stryps. Det medför att renen svälter, något som är åtalbart med stöd av djurskyddslagstiftningen. Som renskötare riskerar man alltså åtal för att det allmänna vidtagit åtgärder som frångit renen dess föda. Dessutom bryter man mot rennäringslagen eftersom renen i brist på mat söker sig till andra samebyars betesmarker för att söka föda.

Ett annat allvarligt stressmoment för renen handlar om kravet på att ren som befinner sig på odlad mark ska skrämmas iväg. Det innebär att man återkommande kan behöva skrämma samma renar – något de inte mår bra av.

Ytterligare en djurskyddsfråga rör jakten inom renbetesområdet.

På skogssamebyarnas områden pågår jakt under hela året. Reglerna om att hundar inte får driva ren efterföljs inte och det är väldigt svårt att få någon lagförd. Enda gången det händer är när en hund har dödat ren.

Inget stopp görs heller i jakten, inte ens under brunstperioden. Renen får alltså ingen vila och drivs även under brunsten, vilket medför allvarlig stress för djuret. Även detta utgör djurplågeri.

Tidigare har olika former av intrång – avverkning, jakt och annat – kunnat pareras genom att renhjorden flyttas. Nu finns dock inga betesmarker kvar att flytta dem till.

Om egen jakt och eget fiske

Det finns skogssamebyar som delar historia med Girjas sameby. Ändå ser rättigheterna helt olika ut.

När det gäller jakten och fisket hindrar föreskrifter såväl som det allmännas agerande skogssamebyarnas medlemmar från att nyttja sina rättigheter.

Genom utförsäljning av mark ändras förutsättningarna för jakt och fiske. Även statliga Sveaskogs jaktupplåtelser gör att skogssamebyarna hamnar vid sidan av.

Krav ställs på att samebymedlemmarna ska informera lokala jaktlag inför jakt medan några motsvarande krav inte ställs på ortsbojaktlagen.

Småviltsjakt upplåts på samebyns områden utan någon som helst information till samebyn. Följden blir att samebymedlemmar krockar med jägare i skogen där båda är helt ovetande om varandra. Utöver det principiella utgör det ett säkerhetsproblem.

Om kommitténs fortsatta arbete

En svår nöt för kommittén att knäcka rör 30 § RNL. Av denna paragraf följer att den som inom åretruntmarkerna äger eller brukar mark där renskötsel bedrivs inte får vidta åtgärder som medför avsevärd olägenhet för renskötseln i annan mån än som följer av ett särskilt förordnande. Problemet är att skogsbruket gör att betet numera är så fragmenterat att det knappt ens kommer att finnas kvar. Kommittén kommer behöva utreda hur rennäringslagen kan formuleras så att det klart framgår att sådan ändrad markanvändning står i strid med rennäringslagen.

Deltagarna från Skogssamerna – Vuovdega har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.

Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagarna från Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet framförde bland annat följande.

Om Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet

Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet bildades inför Sametingsvalet 1993 som en del av samernas riksförbund (SSR). När Sametinget inte längre medgav organisationer som medlemmar gjordes en bodelning mellan SSR och partiet och Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet fick sitt nuvarande namn.

Partiet har ända sedan bildandet byggt sitt politiska arbete på en gemensam grund och ett ökat samiskt självbestämmande. Demokrati och delaktighet för alla samer – såväl barn, unga, kvinnor och män är för oss en självklarhet för att vi ska kunna skapa ett livskraftigt och hållbart samiskt samhälle.

En prioriterad fråga för partiet rör hävdandet av rättsprinciperna urminnes hävd och sedvana vid all markanvändning i Sápmi. Den samiska förvaltningen behöver stärkas och folkrättens princip om självbestämmande över land och vatten behöver erkännas.

Om kommitténs sammansättning

Redan tidigt under förankringsarbetet med direktiven framförde partiet vikten av samisk representation vid kommitténs beslutfattande. Kommitténs uppdrag rör frågor som kommer att ha en direkt påverkan på det samiska folket under lång tid och samiskt deltagande vid beslutsfattandet borde därför vara självklart. Att den samiska representationen i kommittén begränsar sig till rollerna som sakkunniga och experter är alltså djupt problematiskt. Samisk representation i ledamotsgruppen skulle inte heller vara något nytt utan har förekommit i tidigare parlamentariska kommittéer.

Även när det gäller expertgruppen finns det brister i sammansättningen. I kretsen av experter finns ingen med direkta kunskaper om renskötseln, som kultur och som näring. Det borde vara en av basförutsättningarna för en sådan grupp. Inte bara juridiken ska ha sina experter, utan i minst lika hög grad krävs expertkunskap rörande den näring och den kultur som ska regleras.

Om jakt och fiske

Jakt och fiske som en del i renskötserätten har en särställning i förhållande till jakt och fiske som utövas för rekreation. Dels som en nödvändig del för att näringen ska vara ekonomiskt bärande, dels som grundläggande beståndsdel i den samiska renskötarkulturen.

Ska fördelningen av jakt och fiske regleras måste rennäringslagen klargöra att rennäringens jakt och fiske går först och att samebyarna ska vara med och besluta om jakt och fiske. Därefter behöver samer utanför samebyarna prioriteras, om kommitténs förslag alls ska möta någon acceptans i denna grupp.

När det gäller dubbelregistreringen har länsstyrelsens agerande i Västerbotten medfört stora problem. Genom att utöka ortsbojaktlagens jakt dagar under snöperioden – dvs. under den period som samebyarna jagar – har länsstyrelsen helt enkelt fällt den överenskommelse som tidigare har gällt om att samebyarna inte ska jaga på mark när ortsbolagen jagar.

Medvetenheten om de konfliktytor som finns i lokalsamhällena beträffande jakt och fiske är stor. Skulle kommittén landa i att upplåtelseätten ska tillerkännas samebyarna rakt av – vilket är partiets inställning – finns också en vilja till lokal förankring och kontaktskapande för att på bästa sätt medverka till att en sådan ordning landar väl. Sådan lokal dialog kräver dock omfattande tid och resurser hos en redan mycket ansträngd näring. Det bör därför övervägas hur en sådan process i så fall kan finansieras. En variant skulle kunna vara ett uppdrag till SSR, på motsvarande sätt som Sveriges Jägareförbund ges uppdrag från det allmänna.

Om kommitténs andra utredningsdel

Rennäringslagens syfte måste vara att skydda renen. Ett sådant skydd kräver tydliga och förutsebara regler – luddighet skapar osäkerhet. Som en jämförelse behövde brottsbalkens regler om våldtäkt skrivas om fyra gånger innan politikerna kunde konstatera att tillämpningen blivit den avsedda. På motsvarande sätt behöver det finnas en beredskap för justeringar i rennäringslagstiftningen när man kan se att myndigheternas tillämpning avviker från det som varit syftet med regleringen.

Ett grundläggande problem i rennäringslagen är att rättighetshavarnas civilrättsliga och egendomsskyddade rättigheter är osynliga i regleringen. I

stället ställs dessa mot allmänna intressen. Det medför en förskjutning till renskötarnas nackdel. De rättigheter som på civilrättslig grund följer av rennäringslagen behöver komma till tydligare uttryck i lagen.

En annan perspektivförskjutning handlar om renens behov av stöd i lagstiftningen, för att tillförsäkras ett bra liv. Nu utgår rennäringslagen i stället i hög grad från renskötarens skyldigheter.

Renens förutsättningar passar också illa med djurskyddslagstiftningens regelverk, eftersom detta är uppbyggt utifrån lantbrukets förhållanden. Det skulle behövas en lagstiftning som stadfäster renens rätt till liv. Ett sådant förslag finns också i en hemställan till regeringen från Sametinget (*Omskrivning av vissa författningar*, dnr 6.2.6–2018–147).

Ytterligare en viktig fråga rör den bristande balansen mellan renen och rovdjur. Art- och habitatdirektivet slår i det hänseendet mycket hårt mot svenska förhållanden. Förvaltningen hos Naturvårdsverket och länsstyrelserna anpassas inte heller till fattade riksdagsbeslut. Rennäringen betraktas helt enkelt inte som viktig för Sverige. Sveriges hantering av rovdjursfrågor är en av de delar som CERD återkommande kritiserar vid utvärderingen av Sveriges behandling av sitt urfolk.

Om samisk ohälsa

Det är av stor vikt att kommittén har en insikt hur samer har mått av den kontinuerliga kränkning som det samiska folket har utsatts för. Många har från barnsben tvingats förklara och försvara de rättigheter man faktiskt har för en oförstående omgivning – i klassrummet, på skolgården, vid middagsbordet och på arbetsplatsen. Att ständigt tvingas in i försvarsställning gör något med människor. Den psykiska ohälsan inom den samiska befolkningen är också omfattande och måste tas på allvar. Det sätt det allmännas representanter talar om samiska rättigheter får i det hänseendet betydelse. Talar man t.ex. om ett återställande av något som

tidigare har blivit fel snarare än att använda ett språkbruk som antyder rättighetsförskjutningar så blir förklaringsbördan och därmed konflikten mindre.

Deltagarna från Sámiid Riikkabellodat – Samelandspartiet har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.

Guovssonásti

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagarna från Guovssonásti framförde bland annat följande.

Om Guovssonásti

Partiet bildades 2005 ur Renägarförbundet. Renägarförbundet etablerades som ideell organisation 1992 och var med i Sametinget sedan Sametingets etablering 1993. När Sametinget inte längre medgav organisationer att få både verksamhetsbidrag och partibidrag gjordes en bodelning i 2005 så att Renägarförbundet förblev en ideell organisation med verksamhetsbidrag från Sametinget och Guovssonásti etablerades att verka som ett parti i Sametinget.

Renägarförbundet bildades för att representera enskilda renskötare. Den lilla aktören står i fokus, vilket varit vägledande även för Guovssonásti.

Guovssonásti arbetar för ett rättssäkert samhälle för alla samer där samisk kultur, språk, rennäring och andra näringar får utvecklas i balans med naturen och klimatet. I hela Sápmi ska renskötseln och samiska naturnäringar ges ett starkt skydd mot intrång och skada.

Om kommitténs sammansättning

Inom partiet finns erfarenhet av tidigare utredningar, både genom representation som ledamot i Rennäringspolitiska kommittén och genom representation som sakkunnig i Samerättsutredningen.

I den senare kommittén beslutade de parlamentariska ledamöterna att i utredningens slutskede skicka ut kommitténs sakkunniga. De sakkunniga fick helt enkelt lämna rummet och tillbringa ett antal timmar på stan innan man kallades tillbaka och ställdes inför fullbordat faktum, utan kännedom om vilka diskussioner som förts inför besluten och utan möjlighet att delta vid denna diskussion.

Med denna erfarenhet i bagaget är oron stor för att den samiska representationen har begränsats till sakkunnigrollen. Det visar också på synen på samiska parlamentspolitiker som mindre betydelsefulla än svenska.

Om delbetänkandet

Vid den utredning som kommittén har att göra utifrån Girjas-principerna finns skäl att beakta hur statens agerande har orsakat de förhållanden som råder inom samebyarna. Förekomsten av nybyggen och skattlagda vatten är t.ex. som utgångspunkt en direkt följd av statens kolonisationspolitik och har legat utanför samebyarnas kontroll. Att tillmäta sådana förekomster betydelse skulle innebära att statens kolonisationspolitik drabbar det samiska folket i dubbel bemärkelse – först genom själva ianspråktagandet och sedan genom att det orättfärdiga ianspråktagandet vänds mot berörda samebyar vid bedömningen av den nuvarande rätten till mark och vatten.

Jakten och fisket utgör en grundläggande beståndsdel i den samiska traditionella rennäringen. Det är inte rimligt om den grupp som använder jakt och fiske för rekreation ska tränga ut dem som lever på det. Vill man bevara den samiska näringen och den samiska kulturen är en politik som på sikt begränsar jakten och fisket till en fråga om rekreation ohållbar. Detsamma gäller för renskötseln i stort. En politik som på 50 års sikt styr renskötseln mot att bli en bisyssla för ett stort antal personer med ett fåtal renar som hålls nära skulle innebära en politik för utsläckande av samisk näring och kultur.

När det gäller utkomsten av kommitténs arbete med första delbetänkandet vill partiet se en så generell lagstiftning som möjligt. Risken är annars att staten skjuter in nya kilar inom det samiska folket – nu mellan samebyarna.

Om kommitténs andra utredningsdel

Partiet har stora farhågor inför utredningen. Det finns en stark oro för att förslagen kommer att sluta i en försämring för samebyarna snarare än en förstärkning av renskötselrätten.

Grundläggande för utredningen vid översynen av renskötsellagstiftningen måste vara att renarna tillförsäkras betesmark. Miniminivån behöver rimligen vara dagens situation, men i förhållande till detta behöver skyddet också stärkas.

I det hänseendet behöver t.ex. skogsvårdslagens 31 § skrivas om för att bättre skydda renbetesområdena. Ett sådant förslag har funnits på bordet, men regeringen valde att inte gå fram med detta trots kritik från Lagrådet.

Bestämmelsen är som en följd av det oklar och skapar oklara rättsförhållanden.

Högsta domstolens slutsatser i Nordmalingsdomen om sedvana även i kustområdena behöver beaktas av kommittén. T.ex. behöver exploatörers samrådsskyldighet utökas till dessa områden.

Det politiska ansvarstagandet är avgörande. I dagsläget fattas politiska beslut som tär på renskötelsen. Det som behövs är ett tydligt politiskt ställningstagande om att rennäringen är skyddsvärd. Och i det hänseendet räcker det inte med tomma ord utan det måste komma till uttryck i lagstiftningen.

Om Sametinget

Renskötseln och renskötselns företrädare behöver politisk stabilitet med stabila lagstiftningar som håller över tid. Sametinget som politisk institution svarar inte mot detta.

Sametinget blandar också samman sitt myndighetsuppdrag med det parlamentariska inslaget. T.ex. hänskjuts förvaltningsbeslut som borde fattas av oberoende tjänstemän ofta till den politiska nivån. Utöver att detta är problematiskt i principiellt hänseende skapar det en oförutsebarhet för den beslutet berör.

Om miljöhänsyn

Kärnan i den samiska kulturen – bland renskötande samer såväl som hos samer utanför renskötseln – handlar om att naturen ska stå pall för mänskligheten. Det behöver vara samhällets utgångspunkt och även i ett större perspektiv vara samhällets målsättning. Med ett sådant ingångsvärde skulle även renskötseln skyddas också utan särskilt riktade beslut.

Deltagarna från Guovssonásti har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.

Samerna – Sámit

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagaren från Samerna – Sámit framförde bland annat följande.

Om Samerna – Sámit

Samerna – Sámit bildades inför det första sametingsvalet 1993.

Partiet ser ett reformistiskt rättighetsarbete som en grundläggande och helt avgörande förutsättning för att sameer ska kunna leva, verka och bo i de samiska traditionella områdena – och med det utveckla/behålla språket, näringsgrunden, de kulturella värdena och skola, vård och omsorg. Partiet har därför genom sina omfattande programarbeten utarbetat en rad lagstiftningsförslag för det samiska samhället.

Allmänt om utredningen

En demokratisk grundprincip är alla människors lika rätt och värde. Det innebär dock inte att alla har exakt samma rättigheter. Sådana kan skilja sig åt, t.ex. beroende på egendomsskyddade tillgångar. I det hänseendet har man att anpassa sig till rättsutvecklingen, vilket innebär att skyddet för samebyars och samebymedlemmars egendom inte kan trolas bort. En uppluckring av egendomsskyddet skulle dessutom få stora konsekvenser för renskötseln.

Det är också i egendomsskyddet som kärnan i denna utredning ligger. Det kan i detta hänseende finnas skäl att titta på norsk rättspraxis. Norska domstolar har nämligen kommit längre än svenska i att medge eftergifter för det allmänna i förhållande till samiskt egendomsskydd. Även Bertil Bengtssons utredning om samiskt egendomsskydd kan vara av nytta för kommittén.

Om samebyars upplåtelse av jakt och fiske

När det gäller kommitténs första deluppdrag så bör alla samebyar ovanför odlingsgränsen samt inom renbetesfjällen fullt ut förvalta upplåtelser av jakt och fiske. Alla dessa samebyar har likartad bakgrund och ska därför behandlas lika.

För att klarlägga skogsamebyarnas rätt till egen förvaltning av jakt och fiske bör i första hand skogssamerättsutredningen implementeras i utredningen.

Partiet ser tre utgångspunkter att beakta vid samebyarnas upplåtelse av jakt och fiske. Vid fördelningen bör näringsjakt som en ingående del i utövandet av renskötselrätten prioriteras, följt av husbehovsjakt, för att därefter följas av rekreativsjakt. Detsamma gäller således även fisket.

När det gäller förvaltningen av upplåtelseerna kan länsstyrelserna möjligen fortsatt inneha det uppdraget, alternativt att den läggs över på Sametinget, dock under förutsättning att besluten om var och hur upplåtelseerna ska ske fattas av samebyarna. Men frågan bör självklart först underställas samebyarna.

Om samebyarnas konstruktion

Partiet förstår tanken med att öppna upp samebyarna för fler medlemmar men har svårt att se hur det skulle fungera utan en strikt reglering av utövandet av rättigheter som utgår från ett över- och underordnat perspektiv, där renskötseln är det överordnade intresset.

Samebyn är en organisation som bygger på kollektivt nyttjande. För att det ska fungera får det inte bli för stora schismer. Det är därför av stor vikt att utredningen inte lägger förslag som bäddar för splittring inom samebyarna. För att läka det kulturella och demokratiska dilemmat torde det vara rimligt att samer som inte i dag uppbär medlemskap i sameby och som kan härleda sin härkomst till viss sameby även kan omfattas av ett utökat medlemskriterium. En generell avgränsning bör i det hänseendet föreligga. Som vägledning kan Sametingets villkor om upptagande av person till sametingets röstlängd vara vägledande. Dvs, villkoret att härleda sitt ursprung tre generationer bakåt i tiden.

Med det sagt tittar partiet på möjliga lagstiftningsåtgärder inom ramen för Sametingets uppdrag i denna del. Det innefattar bl.a. frågan om nuvarande medlemskapskriterier är förenliga med EU:s regelverk. Resultatet av den analysen kommer få en stark prägel på slutresultatet av Sametingets uppdrag.

En särskild fråga rör också tillämpningen av 35 §rennäringslagen. Av denna bestämmelse följer att samebyn får besluta om högsta renantal för samebyns medlemmar. Ett sådant beslut får dock inte väsentligen försvåra eller rent av omöjliggöra en renskötande medlems fortsatta verksamhet. Problemet med denna bestämmelse är att den kan kringgås genom flera på varandra följande beslut som var för sig inte försvårar eller omöjliggör en medlems

verksamhet, men ackumulerat gör att medlemmen tvingas lägga ner. Detta utrymme behöver täppas till.

Om rennärlingslagen

Renskötseln bör även fortsättningsvis regleras i en egen lagstiftning. Rennärlingslagen bör alltså inte omdanas till en allmänsamisk lag om rättigheter. Huvudskälet är de egendomsrättsliga förhållandena. Även närlingsens natur knutet till enskilt ägande utifrån ett kollektivt nyttjande av markerna är dock av betydelse. Ramen utgörs av varje enskild sameby i markanvändningen samt nyttjande av samernas rättigheter.

Däremot skulle utredningen kunna göra minoritetslagen till en urfolkslag för samerna. En sådan bör i så fall omfatta särskild kompetens för samebyarna att själva besluta i frågor som påverkar nyttjande av land och vatten. Utöver jakt och fiske bör samebyarna kunna pröva även uppförande av hus och kåtor, med Sametinget som klagoinstans. Eftersom Sverige redan 2007 anslutit sig till FN:s urfolksdeklaration bör konstitutionellt stöd för en sådan ordning redan föreligga.

Bestämmelser av privaträttslig natur som rör samebyarna bör dock, som angetts ovan, inte ligga i en sådan övergripande och generell lagstiftning utan bör även fortsättningsvis regleras separat.

Deltagaren från Sámit – Samerna har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.

Min Geaidnu-Mijá Gäjno-Mijjan Geäjdnuo-Mijjen Geajnoe

Min Geaidnu-Mijá Gäjno-Mijjan Geäjdnuo-Mijjen Geajnoe inbjöds till möte i Luleå den 8 oktober men fick förhinder. En förfrågan om ett digitalt möte tillställdes då partiet, men något svar har inte lämnats.